

PM 2013: RVI (Dnr 001-1623/2013)

Synliggöra värdet av ekosystemtjänster - Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68)

Remiss från Miljödepartementet

Remisstid den 17 januari 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ” Synliggöra värdet av ekosystemtjänster - Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Per Ankersjö anför följande.

Ärendet

Synliggöra värdet av ekosystemtjänster - Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68) syftar till att analysera åtgärder och föreslå metoder och insatser för att bättre värdera ekosystemtjänster och för att förbättra kunskapsunderlaget om ekosystemtjänsternas värde för samhället. Utredningen syftar även till att föreslå åtgärder som leder till att betydelsen av den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsternas värden blir allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden och andra beslut där så är relevant och skäligt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden. Exploateringskontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret har lämnat in kontorsyttranden på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret anser att kunskap om ekosystemtjänster i urbana miljöer är en viktig komponent i stadsutvecklingsprocessen.

Exploateringskontoret är positivt till utveckling av verktyg för ekosystemtjänster för att planera och bygga stad. Kontoret är dock negativt inställd till att skapa nya bindande och begränsande regler. Utgångspunkten bör vara att skapa konkreta verktyg och metoder för kommunernas arbete.

Miljöförvaltningen anser att skapande av nya bindande regler bör undvikas och att en vägledning kring hur länsstyrelsen kan stödja kommuner i planarbetet ska tas fram i samverkan med kommunerna. En beskrivning/sammanställning av

ekosystemtjänster i urbana miljöer saknas och behöver tas fram i samarbete med Boverket.

Stadsbyggnadskontoret anser att kommunerna bör ingå i framtagandet av vägledning som berör hur en kommun ska hantera ekosystemtjänster i exempelvis plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken. Utvecklingsarbete i samverkan mellan stat, kommun och näringsliv är ett arbetssätt som bör användas vid flera av åtgärdsförslagen.

Mina synpunkter

Kunskap om ekosystemtjänster är en viktig del i en komplicerad stadsutvecklingsprocess vars unika förutsättningar och utmaningar måste beaktas särskilt. Det är viktigt att arbetet med ekosystemtjänster kompletterar ett tätt och klimatvänligt bostadsbyggande i centrala och kollektivtrafknära lägen.

Skapandet av nya begränsande och bindande regler bör därför undvikas och ekosystemtjänster måste vägas mot andra allmänna intressen. Bostadsbristen i Stockholmsregionen är redan omfattande och beräknas kosta Sveriges ekonomi över 20 miljarder kronor per år under de kommande 20 åren i utebliven tillväxt. I det fortsatta arbetet är noggrann kunskap avgörande om Stockholm ska klara av att möta de nödvändiga bostadsmålen med minsta möjliga inverkan på den gröna infrastrukturen samtidigt som värdefulla ekosystemtjänster kan värnas och utvecklas.

Att en ökad kunskap och utveckling av hur ekosystemtjänster integreras i planprocessen är positivt. Det kan bidra till förbättrade underlag för olika avvägningar och tillämpningar av PBL i miljöbalken. Samverkan mellan aktörer är dock helt nödvändigt för att utveckla kompetens och metoder för att bättre hantera ekosystemtjänster. Kommunerna bör ingå i framtagandet av vägledning som berör hur en kommun ska hantera ekosystemtjänster i PBL och miljöbalken.

I utredningen föreslås även att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag att utarbeta vägledning till hur länsstyrelserna kan stödja kommunerna i planarbetet samt vid upprättande av miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och miljöbedömningar. Här är det lämpligare att Boverket får uppdraget, i samråd med de av utredningen föreslagna myndigheterna, eftersom Boverket är den statliga myndighet som ansvarar för PBL-frågor och besitter den kompetens som krävs för att ta fram juridiskt hållbara och operativt funktionella riktlinjer. En vägledning till länsstyrelserna bör också tas fram i samverkan med kommunerna.

Vidare bör de resultat och erfarenheter som kommer från Stockholms projekt C/O City tas tillvara av kommuner, staten och näringslivet i det fortsatta arbetet. C/O City syftar till att öka medvetenheten om möjligheterna med ekosystemtjänster i en urban miljö samt att utveckla konkreta planerings- och uppföljningsverktyg, tjänster och produkter som främjar biodiversitet.

I övrigt hänvisar jag till exploateringskontorets, miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets kontorsyttranden.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ” Synliggöra värdet av ekosystemtjänster - Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 4 december 2013

PER ANKERSJÖ

Bilaga

Remissen Synliggöra värdet av ekosystemtjänster - Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta

1. att som svar på remissen anför följande

Vi anser att utredningens förslag rör så många viktiga områden att arbetet med att ställa om samhället i hållbar riktning lyfts till en ny nivå. Behovet av ökad kunskap om ekosystemtjänster liksom behovet av redskap för att kunna integrera dem i samhällsplaneringen är stort och brådskande. Endast två av de sexton nationella miljökvalitetsmålen, de flesta beroende av ekosystemtjänster, beräknas i dagsläget kunna uppnås till 2020. Generationsmålet förutsätter att ekosystemens förmåga att generera ekosystemtjänster säkras långsiktigt. Utredningens förslag med betoning på kunskaps- och institutionsuppbyggnad liksom på delaktighet är framsynta.

I ”The Stockholms Urban Assessment” från Beijerinstitutet och ”Ekosystemtjänster i Stockholmsregionen” från TMR, Stockholms läns landsting, beskrivs ekosystemtjänster i urbana miljöer. I projektet C/O City prövas i praktiken många av förslagen i utredningen i Stockholm. Det är angeläget att staden garanterar att kunskap från projektet kan spridas och användas när staden planeras och bebyggs, även utan forskningsanslag från Vinnova.

Med kunskap och gränsöverskridande samarbeten kan målkonflikten mellan bostäder och ekosystemtjänster minimeras. Tillvaratagandet av ekosystemtjänster är snarare en förutsättning för, än ett komplement, till ett tätt och klimatvänligt byggande.

Utredningen föreslår att statens ägarpolicy ska ändras så att regeringen utvecklar sin syn på hur ekosystemtjänsternas värde ska integreras i ekonomiska ställningstaganden. Vi anser att även staden ska integrera ekosystemperspektivet i sina nämnder och bolag så att förståelsen ökar för hur ekosystemtjänster bidrar till och kan utvecklas vidare inom olika ansvars- och verksamhetsområden, samt hur verksamheterna ifråga påverkar ekosystemens förmåga att generera tjänster.

ÄRENDET

Synliggöra värdet av ekosystemtjänster - Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68) syftar till att analysera åtgärder och föreslå metoder och insatser för att bättre värdera ekosystemtjänster och för att förbättra kunskapsunderlaget om ekosystemtjänsternas värde för samhället samt föreslå åtgärder som leder till att betydelsen av den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsternas värden blir allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden och andra beslut där så är relevant och skäligt.

I utredningen föreslås en sammanhängande uppsättning åtgärder som förstärker befintliga initiativ och som bygger på existerande arbetsformer hos berörda parter. I utredningen presenteras 25 förslag som handlar om:

- Integrering i beslutsprocesser (kapitel 3)
- Bättre kunskapsunderlag (kapitel 4)
- Lärande om ekosystemtjänster (kapitel 5)

Förslagen baseras på den analys som redovisas i kapitel 2 av betänkandet och berör kunskapsförsörjning, utbildning, institutionella strukturer, offentlig och privat samverkan samt skillnader i världsbild mellan aktörer. Dessa förslag till åtgärder kan bidra till lärande om ekosystemtjänsters värde på lokal och nationell nivå samt till utökat internationellt samarbete.

Förslagen fokuserar på två olika tidsperspektiv. Dels behandlas direkta åtgärdsförslag för att på kort sikt öka medvetenheten och främja integrering av ekosystemtjänsters värde i beslutsprocesser, dels åtgärdsförslag som syftar till att mer långsiktigt främja en vidareutveckling av kunskapsunderlaget. Dessa ska i sin tur ligga till grund för mer kompletta analyser av åtgärdsalternativ för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Utredningen fastslår att befintlig kunskap inte räcker för att slutgiltigt bestämma vilka åtgärder som är relevanta och skäliga eller för att bedöma kostnadseffektiviteten. Resultatet av studien kan därför ses som ett steg mot förbättrade konsekvensanalyser som därefter ska kunna användas som beslutsunderlag.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden. Exploateringskontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret har lämnat in kontorsyttranden på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tagit del av SOU 2013:68 Synliggöra värdet av ekosystemtjänster och är i alla väsentliga delar positiv till de förslag som föreslås i utredningen.

Stadsledningskontoret anser att kunskap om ekosystemtjänster i urbana miljöer är en viktig komponent i stadsutvecklingsprocessen. Kontoret bedömer att de föreslagna åtgärderna och metoderna kan utgöra ett stöd i stadens planering, bland annat genom att förbättra förutsättningarna för integrering av ekosystemtjänsters värde i beslutsprocesser.

Stadsledningskontoret har utifrån ett kommunövergripande perspektiv inget övrigt att anföra beträffande utredningen ”Synliggöra värdet av ekosystemtjänster” utan hänvisar till vad övriga remitterade nämnder påtalar i sina yttranden.

Stadsledningskontoret föreslår med hänvisning till det ovan anförda att kommunstyrelsen beslutar att Miljödepartementets förslag anses besvarat med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret är mycket positivt till utveckling av kunskap och verktyg för att hantera ekosystemtjänster som kan användas när vi ska planera och bygga stad. I och med detta kan vi tydliggöra människans beroende av olika ”gröna” funktioner och hur dessa bidrar till nyttiga tjänster i samhället. Det kan också bidra till att vi får bättre underlag för olika avvägningar och tillämpningar av PBL och miljöbalken. Exploateringskontoret anser däremot att skapande av nya bindande begränsande regler bör undvikas.

Med tanke på den korta remisstiden har kontoret inte haft möjlighet att i detalj granska SOU:n utan kontoret har mer övergripande reflektioner avseende förslaget.

Kunskapen om ekosystemtjänster är fortfarande i inledande skede – det behövs tydliga mål och färdplan för hur målen ska nås

Det pågår olika projekt för att öka kunskapen om ekosystemtjänster och hur vi ska kunna integrera ekosystemtjänster i planeringen. Dessa handlar om utveckling av verktyg och metoder för kvantifiering, värdering och synliggörande av ekosystemtjänster. Projektet c/o City, som Stockholms stad leder, är just exempel på ett sådant utvecklingsprojekt som ska ge ökad kunskap som staden kan använda i arbetet med att utveckla stadens planeringsverktyg.

Vi är idag i ett tidigt utvecklingsskede där vi bygger upp kunskap om ekosystemtjänster. Det är fortfarande brist på data och metoder för att kartlägga och värdera ekosystemtjänster avseende monetära, kvalitativa och kvantitativa värden. Detta gäller särskilt för ekosystemtjänster i urbana miljöer och lokal nivå. Det är viktigt att arbetet drivs med utgångspunkt att skapa konkreta verktyg och metoder för kommunernas arbete så att resultatet inte blir alltför akademiska och långt från utförarna.

Utredningen behöver tydligare formulera målet för vad arbetet ska leda till och vart vi vill ha nått om t.ex. 10 år. Detta underlättar för kommuner och andra aktörer att ha framförhållning i sin planering. För att nå målet behöver ett antal delmoment och aktiviteter klaras av. Utvecklingen av kunskap och planeringsverktyg bör kopplas ihop och de områden som är mest prioriteras bör särskilt lyftas fram.

Många åtgärder – riskerar ”spretigt” resultat och kräver omfattande samordning mellan åtgärderna

I utredningen föreslås 25 åtgärder uppdelade på många olika delområden. Kontoret anser att detta kan ge ett splittrat arbete och att det skulle vara bättre att hålla ihop frågorna i några färre uppdrag och projekt där flera av frågeställningarna samlas upp och utreds samlat. Exempelvis omfattar stadens projekt c/o City många av de olika åtgärder som föreslås i SOU:n inom ett och samma projekt. Kontoret ser inte varför även arbetet på nationell nivå skulle kunna ske på liknande sätt.

Dessutom bör de resultat och erfarenheter som kommer från C/O City tas tillvara av kommuner, staten och näringslivet i det fortsatta arbetet. Det är också viktigt att kommuner tydligare bjuds in att delta. Om arbetet kan ske inom några projekt är det lättare att få deltagande från kommunen.

Det urbana perspektivet är viktigt

Olika områden och miljöer i Sverige ställer olika krav på verktyg för att beakta ekosystemtjänster. Det är viktigt att arbetet drivs med utgångspunkt från att kunna möta olika nivåer – från nationell till lokal nivå. I utredningen tas det urbana perspektivet upp i vissa delar. Det är viktigt att de system och verktyg som tas fram fungerar utifrån kommunernas förutsättningar. T.ex. i Stockholm där vi har en kraftig befolkningsökning och stort bostadstryck behöver vi verktyg som inte begränsar stadens utveckling samtidigt som vi kan bygga med hänsyn till behovet av ekosystems tjänster i den urbana miljön. Exploateringskontoret ser gärna att detta givits mer fokus i utredningen.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Åtgärdsförslag för Integrering i beslutsprocessen

Integrering av ekosystemtjänster i underlag för finanspolitiska beslut

Utredningens förslag:

1. Regeringen bör fr.o.m. 2014 öka synligheten av hållbarhetsfaktorer, inklusive ekosystemtjänster, i underlag för finanspolitiska beslut, inledningsvis genom att årligen redovisa hållbarhetsindikatorer tillsammans med uppgifter om den ekonomiska utvecklingen.

Förvaltningen anser att en utveckling av underlag t ex indikatorer för finanspolitiska beslut behövs (förslag 1). Indikatorer behöver utvecklas för flera skalor, så att de kan användas vid beslut om mindre projekt, för kommuner och för nationell nivå.

En förutsättning för att kunna ta in indikatorer med ekosystemtjänster i beslutsprocesser är att ekosystemtjänsterna har kartlagts och värderats på något sätt (monetärt, kvantitativt eller kvalitativt). Det råder dock stor brist på data och metoder för att göra dessa kartläggningar och värderingar idag. Särskilt för de ekosystemtjänster som berör urbana miljöer och för lokal skala. Därför förutsätter detta förslag att andra åtgärder som föreslås blir genomförda. Förvaltningen arbetar med utveckling av indikatorer för ekosystemtjänster inom miljöövervakningen och inom FoU-projektet om urbana ekosystemtjänster - C/O City.

Reglering av mark- och vattenanvändning

Utredningens förslag:

2. Regeringen bör, i samband med att översyn görs av lagar och förordningar som styr användningen av mark- och vatten, förlöpande se till att det klargörs huruvida rådande bestämmelser underlättar ett helhetsperspektiv på ekosystemens funktioner och ett långsiktigt hållbart nyttjande av viktiga ekosystemtjänster. Ändringar bör föreslås för att tillgodose brister.
3. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att under 2014-15 utveckla vägledning till länsstyrelserna om hur ekosystemtjänster bättre kan beaktas, dels i arbetet gentemot kommuner och regionala planorgan inom ramen för fysisk planering och utvecklingsplaner, dels i samband med upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar. Överväganden och förslag som tas fram i handlingsplanen för grön infrastruktur bör särskilt beaktas.
4. Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utarbeta vägledning och kompetensstöd för hantering av ekosystemtjänster vid tillämpning av 2 kapitlet plan- och bygglagen samt 3 och 4 kapitlet miljöbalken i den fysiska planeringen. Möjligheter till synergier med det uppdrag som föreslagits av Miljömålsberedningen, gällande sociala värden i tätortsnära natur, bör beaktas, och uppdraget bör läggas samtidigt med ett sådant uppdrag.
5. Regeringen bör snarast möjligt begära återrapportering från myndigheter med ansvar i miljömålssystemet om hur myndigheterna använder ekosystemtjänstbedömningar i sin verksamhet. Fokus bör inledningsvis ligga på arbete med att identifiera viktiga ekosystemtjänster och med att klargöra hur respektive sektor beror av och påverkar ekosystemtjänster i Sverige och utomlands. Löpande återrapportering om uppföljningen av ekosystemtjänster och om åtgärder för att integrera värdet av ekosystemtjänster i myndighetsutövningen bör ske inom miljömålssystemet respektive miljöledningssystemet.

6. Den utredning som föreslagits av Miljömålsberedningen för att nå en ökad helhetssyn på markanvändningen i Sverige genom en förstärkt samordning inom den statliga förvaltningen är angelägen. Dess omfång bör dock breddas till att inkludera näringslivets behov av enhetliga styrsignaler för att främja utveckling av ekosystemtjänstbaserade produkter med positiva miljöeffekter.

Förvaltningen anser att det är särskilt angeläget att analysera hur PBL tydligare kan beakta ekosystemtjänster vid avvägningar om mark- och vattenanvändning (förslag 2).

Förvaltningen anser att en ökad kunskap och utveckling av hur ekosystemtjänster i olika avseenden är positivt och kan bidra till förbättrade underlag för olika avvägningar och tillämpningar av PBL och Miljöbalken. Förvaltningen anser att skapande av nya bindande begränsande regler bör undvikas.

I utredningen föreslås att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag att utarbeta vägledning till hur länsstyrelserna kan stödja kommunerna i planarbete och vid upprättande av MKB och miljöbedömningar (förslag 3). Förvaltningen anser Boverket bör få uppdraget i samråd med föreslagna myndigheter. ”Samverkan för

kapacitetsbyggnad och innovation” bör även tillämpas vid framtagande av vägledning. En vägledning till länsstyrelserna bör tas fram i samverkan med kommunerna.

Ett underlag som förvaltningen ser att länsstyrelserna skulle kunna stötta kommunerna med är en sammanställning om ekosystemtjänster för varje region, på liknande sätt som länen tagit fram Regionala klimatsammanställningar.

Förvaltningen anser att en vägledning för hantering av ekosystemtjänster i planeringen, som föreslås i utredningen, behöver tas fram av Boverket (förslag 4). Synergier med andra uppdrag har föreslagits och till dessa bör även fogas att Boverket gör en beskrivning/sammanställning av ekosystemtjänster i urbana miljöer, på liknande sätt som gjorts av Naturvårdsverket. De urbana miljöerna saknas, trots att de flesta människorna bor i städer och är beroende av ekosystemtjänster i och kring stadsmiljön.

Inom projektet C/O City tas en handbok för hur ekosystemtjänster kan integreras i planeringen fram. Handboken skulle kunna tas vidare i ett samarbete med Boverket.

Ekonomiska styrmedel

Utredningens förslag:

7. Regeringen bör 2016 ge ett gemensamt uppdrag åt Konjunkturinstitutet och Naturvårdsverket att göra en översyn av befintliga ekonomiska styrmedel som påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt föreslå nya styrmedel och åtgärder för att minska potentiellt miljöskadliga subventioner. Förslagen bör syfta till att miljö kvalitetsmålen nås och att förorenaren betalar-principen tillämpas. Uppdraget bör utföras efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen.
8. Regeringen bör ge Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att i samband med översyn och utvärdering av respektive närings stödsystem utreda hur viktiga ekosystemtjänster redan stöds och kan stödjas. Samråd med övriga berörda myndigheter bör ske när så är relevant.
9. En större andel av jordbruksstöden bör användas till miljöersättningar. Det bör även säkerställas att gårdsstödet får en bibehållen eller ökad positiv effekt på biologisk mångfald och ekosystemtjänster i jordbrukslandskapet.

Förvaltningen har inget att invända mot förslagen.

Ekologisk kompensation i vardagslandskapet

Utredningens förslag:

10. Regeringen bör 2014 tillsätta en särskild utredare för att analysera förutsättningar för och konsekvenser av en ökad och mer konsekvent tillämpning av ekologisk kompensation i vardagslandskapet, dvs. utanför skyddade områden. Om utredningen bedömer att ekologisk kompensation är ett effektivt instrument kan den i ett andra steg utarbeta förslag till nationella riktlinjer och mekanismer för genomförande. Relaterad lagstiftning bör också ses över.

Förvaltningen har inget att invända mot förslaget.

Samverkan för kapacitetsbyggnad och innovation

Utredningens förslag:

11. Regeringskansliet bör inrätta en delegation för ekosystemtjänster inom kommittéväsendet, för att tillgodose behov av kunskap och stöd för lärande om ekosystemtjänster hos näringsliv, kommuner och myndigheter. Delegationen bör vara en kunskapsnod som samverkar med och stöttar olika aktörer i genomförandet av åtgärder som vi föreslår. Delegationen bör ha två kärnuppgifter, dels att samla och sprida kunskap om hinder och framgångar i arbetet med att värdera ekosystemtjänster och integrera dessa värden i beslutsprocesser, dels att verka för att relevanta nationella myndigheter ges kapacitets- och kompetensuppbyggnad så att de efter 2018 själva kan ta ansvar för att ekosystemtjänsternas värde integreras i ekonomiska ställningstaganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt. Delegationen bör vara sammansatt av representanter från närmast berörda sektorer inklusive branschorganisationer, och kommunal förvaltning, samt relevanta kunskapsförmedlande aktörer, representanter för civilsamhällets organisationer och forskare. Den bör verka under perioden 2014–2018, delrapportera till regeringen om slutsatser från arbetet 2016 och slutrapportera 2018, då etappmålet om betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystem ska följas upp.
12. En informationsportal om regional utveckling och näringslivsutveckling, ekosystemtjänster och biologisk mångfald bör etableras 2014. Portalen bör utgå ifrån Naturvårdsverkets förslag om en plattform för näringslivet och biologisk mångfald. Den bör inkludera en svensk vägledning och exempelsamling för näringslivets och kommuners arbete med ekosystemtjänstbedömningar, inklusive goda exempel på beaktande av nationella och regionala mål om ekosystemtjänster i fysisk planering.
13. En kommunikationssatsning bör genomföras under 2014–2018, med utgångspunkt i Naturvårdsverkets förstudie om detta.
14. Regeringen bör låta utreda hur Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Tillväxtverket (med tanke på dess ansvar för turismsektorn) kan stötta affärsutvecklingen i verksamheter inom sina ansvarsområden med att utveckla ekosystemtjänstbaserade produkter med positiva miljöeffekter.

15. Vinnova bör utlysa ekonomiskt stöd till innovationer som utvecklar ekosystemtjänstbaserade lösningar och produkter till stöd för miljökvalitetsmålen, där man beaktar ekosystemens mångfunktionalitet.
16. Regeringen bör senast 2016 utreda olika strategier för att förbättra transparensen gällande fondplaceringars beroende av och påverkan på ekosystemtjänster, inklusive placeringar inom de statliga AP-fonderna.
17. Regeringen bör 2016 ge Konkurrensverket i uppdrag att bedöma om värdering av ekosystemtjänster skulle kunna användas i livscykelkostnadskalkyler, som en del av ett effektivt och enkelt verktyg för att underlätta för upphandlare att ställa krav på hållbarhet ur ett ekosystemtjänstperspektiv.
18. Statens ägarpolicy bör senast 2016 kompletteras så att regeringen utvecklar sin syn på hur ekosystemtjänsternas värde ska integreras i ekonomiska ställningstaganden.

Förvaltningen anser att samverkan mellan aktörer är mycket viktigt för att utveckla kompetens och metoder för att bättre hantera ekosystemtjänster. Inom projektet C/O City har förvaltningen goda erfarenheter av samverkan mellan näringsliv och offentlig verksamhet.

Förvaltningen anser att Vinnova haft en avgörande roll i att bidra till projektiden i C/O City om att synliggöra och utveckla verktyg/metoder för att utnyttja ekosystemtjänster. Vinnova har sett en stor samhällsutmaning där innovativa lösningar behövs. Det finns en stor potential för svenska aktörer att skaffa sig en framskjuten position inom hållbar utveckling som Vinnova främjar. Åtgärdsförslaget (förslag 15) pågår redan idag inom utmaningsdriven innovation och bör fortsätta.

Det råder enligt förvaltningens erfarenheter, en stor efterfrågan bland kommuner och privata aktörer på metoder och lösningar om hur man ska beakta och utnyttja ekosystemets mångfunktionalitet. Ett område där staden har erfarenheter av att använda ekosystemtjänster är inom klimatanpassning. Genom mångfunktionell grönstruktur kan stadsmiljöer anpassas för att klara mer regn, översvämningar (grönskan fördröjer dagvatten), och ökade temperaturer (grönskan bidrar till ett bättre lokalklimat med t ex skuggning). Åtgärder med grönska/grönstruktur fyller samtidigt flera andra viktiga funktioner i stadsmiljön. Inom stadsutvecklingsprojektet Norra Djurgårdsstaden har staden vidareutvecklat planeringsverktyg som används för att använda grönska för klimatanpassning, sociala/rekreativa värden och för att bidra till biologisk mångfald. Inom C/O City fortsätter utvecklingen av fler verktyg och metoder.

Förvaltningens erfarenhet att det område där det råder störst brist på data, forskning och goda exempel är inom den monetära värderingen av ekosystemtjänster. Det är också till den monetära värderingen som motståndet och tveksamheten är störst. Utredningen föreslår att Konkurrensverket ska få i uppdrag att utreda om värderingar kan göras i livscykelkostnadskalkyler (förslag 17). Förvaltningen tycker att ett förslag även borde vara att utreda vilka ekonomiska analyser och underlag som lämpar sig eller är olämpliga för monetär värdering av ekosystemtjänster samt analysera vilka effekter en monetär värdering kan ge. T ex vid investeringskalkyler eller val mellan olika tekniker kontra en grön lösning, kan en monetär värdering vara till stöd, särskilt om kalkylen tar med både investeringskostnaden och driften för hela livscykeln. Vad kostar det att anlägga en gård med mångfunktionell grönska och vilka nyttor får vi, vilket värde har dessa nyttor?

Förvaltningen ser behov av en informationsportal (åtgärd 12) där information, data, metoder, verktyg och goda exempel om ekosystemtjänster samlas. Eventuellt kan detta göras samlat med utredningens förslag om "Bättre kunskapsunderlag" där SCB föreslås få i uppdrag att analysera statistik som skulle kunna användas för att möta behov av data om

ekosystemtjänster (förslag 21). SCB skulle enligt förvaltningen, även kunna vara den aktör som samlar ihop och publicerar data om ekosystemtjänster.

Utredningens förslag om inrapporteringen i Artportalen (förslag 23) bör enligt förvaltningen kunna vara en kanal för inrapportering/kartläggning av kvantifieringar av ekosystemtjänster.

Förvaltningen anser att utredningens förslag om en kommunikationsstrategi med utgångspunkt i Naturvårdsverkets förstudie, är en viktig satsning för att nå olika målgrupper med den information och de verktyg som är relevanta för respektive aktör. Forskningsfältet är brett och stort och det är viktigt att kommunicera på rätt sätt mot olika målgrupper så att de kan använda relevant kunskaper och information.

Bättre kunskapsunderlag

Ekosystemtjänstbedömningar

Utredningens förslag:

19. Sverige bör fortsatt stödja TEEB-samarbetet med inriktning mot att bl.a. sammanställa och utveckla metoder för ekosystemtjänstbedömningar. Sverige bör även fortsatt delta aktivt i EU-samarbetet MAES, under medverkan av berörda myndigheter.
20. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att senast 2015 utarbeta vägledning om ekosystemtjänstbedömningar. Vägledningen bör riktas till andra myndigheter med ansvar i miljömålssystemet, med särskilt fokus på de myndigheter som är ansvariga för uppföljning av etappmålet samt Boverket. Uppdraget bör utföras efter samråd med samtliga myndigheter med ansvar i miljömålssystemet. Om en delegation för ekosystemtjänster inrättas, i enlighet med vårt förslag 11, bör vägledningen utarbetas efter samråd med denna.

Bedömning av ekosystemtjänster på kommunal nivå bör enligt förvaltningen inarbetas i befintliga processer för bedömningar av miljö- och hälsofrågor vid projekt och planer (MKB, behovsbedömningar, underlag för planering och projekt). Vägledning eller metod för hur bedömningen ska göras behöver tas fram. Förvaltningen anser att förslagen om att utveckla ekosystemtjänstbedömningar (förslag 19 och 20) behöver göras i samråd med kommunerna.

Lärande om ekosystemtjänster

Utredningens förslag:

21. Statistiska centralbyrån bör fortsatt ha i uppdrag att stödja och delta i de processer som pågår inom EU och OECD för att utveckla en uppsättning relevanta indikatorer för hållbar utveckling. SCB bör även 2014 ges ett tidsbegränsat uppdrag att analysera vilka delar av den officiella statistiken som skulle kunna utvecklas för att möta behoven av data om ekosystemtjänster för miljöräkenskaper, hållbarhetsindikatorer och miljömålsuppföljning.

22. Regeringen bör 2014 ge Formas i uppdrag att analysera hur forskning om ekologiska samband, effekter av ekonomiska styrmedel, metoder för värdering av ekosystemtjänster och lärandeprocesser i förvaltningen av ekosystemtjänster strategiskt kan stödjas. I uppdraget bör ingå att identifiera och belysa faktorer som påverkar omfattningen av aktivt deltagande av forskare i planering och utvärdering av förvaltning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

23. Regeringen bör fortsatt säkerställa nödvändiga resurser för Svenska Artprojektet, bl.a. för att stimulera och kvalitetssäkra inrapportering av artobservationer till Artportalen. Regeringen bör även överväga att komplettera verksamhetsmålen för Artprojektet så att det även stimulerar medvetenhet om ekosystemtjänster genom att åskådliggöra exempel på arternas ekologiska funktioner.

24. Regeringskansliet bör 2014 utreda behovet av ändringar av LONA-förordningen för att klargöra möjligheten att medfinansiera kommunalt arbete med ekosystemtjänst-bedömningar som grund för kommunal och regional planering.

25. En förnyad analys av policyalternativ bör göras efter etappmålens målår 2018 och en långsiktig plan bör upprättas för fortsatt lärande om hållbar produktion av ekosystemtjänster. Detta arbete bör baseras på utvärderingar av vidtagna åtgärder och metoder som har använts för att nå etappmålet, synteser av tillstånd och utveckling för ekosystemtjänster inom miljömålsuppföljningen, samt översyner som föreslås i denna utredning, t.ex. av ekonomiska styrmedel.

Förvaltningen anser att lärande om ekosystemtjänster fortfarande är i sin linda och en stor insats behövs för att höja kompetensnivån om ekosystemtjänster och göra begreppet lättbegripligt. Ekosystemtjänster är fortfarande främst ett akademiskt område som behöver bli mer konkret för kommuner, staten och näringslivet. Förvaltningen anser att utredningens förslag om ett aktivt deltagande av forskare (förslag 22) är mycket viktigt för att på ett bättre sätt koppla ihop forskning med konkret tillämpning.

Förvaltningen anser att samverkan mellan staten, kommuner och näringsliv är viktigt för lärandeprocessen. Förvaltningen anser att det är bra med åtgärder som ger stöd till kommunerna för att arbeta med ekosystemtjänster som t ex att möjliggöra att använda Lona-bidrag för bedömning av ekosystemtjänster (förslag 24).

C/O City – urbana ekosystemtjänster

Stockholm stad leder ett Vinnova-finansierat projekt om urbana ekosystemtjänster - C/O City. Målet med C/O City är att ta fram verktyg och metoder för kvantifiering, värdering och synliggörande av urbana ekosystemtjänster.

De verktyg och metoder projektet tar fram inkluderar:

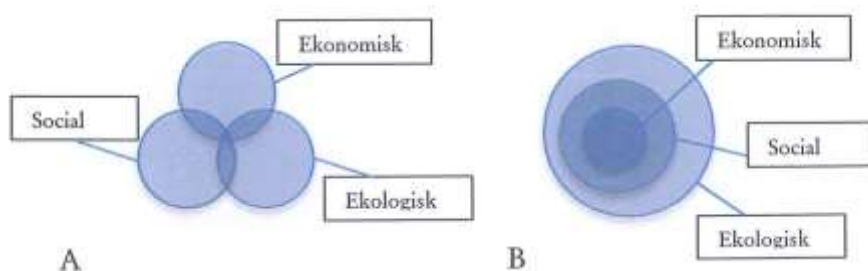
- Handbok om hur ekosystemtjänster kan integreras i planeringsprocessen.
- Vidareutveckling av planeringsverktyg som grönytefaktor
- Verktyg för uppföljning, indikatorer
- kvantifiering av grönytefaktor
- Design och effekter av gröna tak och gröna fasader
- GIS-verktyg för kartläggning av urbana ekosystemtjänster
- Kommunikation om urbana ekosystemtjänster (seminarier, workshops, böcker, nationell och internationell lansering av resultat)

Förvaltningen ser att projektet C/O City berör och motsvarar många av de åtgärder som föreslås av utredningen (t ex handbok för planering, data om urbana ekosystemtjänster, nya verktyg/metoder, kunskapsspridning-lärande om ekosystemtjänster, kommunikationssatsningar). Förvaltningen anser att de resultat och erfarenheter som kommer från C/O City bör tas tillvara av kommuner, staten och näringslivet i det fortsatta arbetet.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontorets kontorsyttrande daterat den 19 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Åtgärdsförslag för integrering i beslutsprocessen

A, som ofta är det sätt på hur Bruntlandkommissionens tre aspekter på hållbarhet illustreras, visar de ekonomiska, sociala och ekologiska dimensionerna som jämbördiga.
B sätter istället den ekologiska dimensionen som fundamentet på vilket de andra dimensionerna vilar.

Kontoret instämmer i bedömningen att ett hinder för integrering av värdet av ekosystemtjänster i beslutsprocesser är att den vänstra världsbilden är allmänt spridd vilket försvårar en korrekt beskrivning av betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster.

Kontoret ser att projektet C/O City berör och motsvarar många av de åtgärder som föreslås av utredningen (t ex handbok för planering, data om urbana ekosystemtjänster, nya verktyg/metoder, kunskapsspridning-lärande om ekosystemtjänster, kommunikationssatsningar). De resultat och erfarenheter som kommer från C/O City bör tas tillvara av kommuner, staten och näringslivet i det fortsatta arbetet.

Reglering av mark- och vattenanvändning

Utredningens förslag:

2. Regeringen bör, i samband med att översyn görs av lagar och förordningar som styr användningen av mark- och vatten, förlöpande se till att det klargörs huruvida rådande bestämmelser underlättar ett helhetsperspektiv på ekosystemens funktioner och ett långsiktigt hållbart nyttjande av viktiga ekosystemtjänster. Ändringar bör föreslås för att tillgodose brister.
3. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att under 2014-15 utveckla vägledning till länsstyrelserna om hur ekosystemtjänster bättre kan beaktas, dels i arbetet gentemot kommuner och regionala planorgan inom ramen för fysisk planering och utvecklingsplaner, dels i samband med upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar. Överväganden och förslag som tas fram i handlingsplanen för grön infrastruktur bör särskilt beaktas.
4. Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utarbeta vägledning och kompetensstöd för hantering av ekosystemtjänster vid tillämpning av 2 kapitlet plan- och bygglagen samt 3 och 4 kapitlet miljöbalken i den fysiska planeringen. Möjligheter till synergier med det uppdrag som föreslagits av Miljömålsberedningen, gällande sociala värden i tätortsnära natur, bör beaktas, och uppdraget bör läggas samtidigt med ett sådant uppdrag.
5. Regeringen bör snarast möjligt begära återrapportering från myndigheter med ansvar i miljömålssystemet om hur myndigheterna använder ekosystemtjänstbedömningar i sin verksamhet. Fokus bör inledningsvis ligga på arbete med att identifiera viktiga ekosystemtjänster och med att klargöra hur respektive sektor beror av och påverkar ekosystemtjänster i Sverige och utomlands. Löpande återrapportering om uppföljningen av ekosystemtjänster och om åtgärder för att integrera värdet av ekosystemtjänster i myndighetsutövningen bör ske inom miljömålssystemet respektive miljöledningssystemet.

6. Den utredning som föreslagits av Miljömålsberedningen för att nå en ökad helhetssyn på markanvändningen i Sverige genom en förstärkt samordning inom den statliga förvaltningen är angelägen. Dess omfattning bör dock breddas till att inkludera näringslivets behov av enhetliga styrsignaler för att främja utveckling av ekosystemtjänstbaserade produkter med positiva miljöeffekter.

Kontoret anser att det är särskilt angeläget att analysera hur PBL tydligare kan beakta ekosystemtjänster vid avvägningar om mark- och vattenanvändning (förslag 2). En ökad kunskap och utveckling av hur ekosystemtjänster i olika avseenden kan integreras i planprocessen är positivt och kan bidra till förbättrade underlag för olika avvägningar och tillämpningar av PBL och Miljöbalken.

I utredningen föreslås att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag att utarbeta vägledning till hur länsstyrelserna kan stödja kommunerna i planarbete och vid upprättande av MKB och miljöbedömningar (förslag 3). Kontoret anser Boverket bör få uppdraget i samråd med föreslagna myndigheter och att vägledningen bör tas fram i samverkan med kommunerna.

Ett underlag som kontoret ser att länsstyrelserna skulle kunna stötta kommunerna med är en sammanställning om ekosystemtjänster för varje region, på liknande sätt som länen tagit fram Regionala klimatsammanställningar.

Kontoret anser att en vägledning för hantering av ekosystemtjänster i planeringen, som föreslås i utredningen, behöver tas fram. Synergier med andra uppdrag har föreslagits och till dessa bör även fogas att Boverket gör en beskrivning/sammanställning av ekosystemtjänster i urbana miljöer, på liknande sätt som gjorts av Naturvårdsverket. De urbana miljöerna saknas, trots att de flesta människorna bor i städer och är beroende av ekosystemtjänster i och kring stadsmiljön.

Inom projektet C/O City tas en handbok för hur ekosystemtjänster kan integreras i planeringen fram. Handboken skulle kunna tas vidare i ett samarbete med Boverket.

Ekologisk kompensation i vardagslandskapet

Utredningens förslag:

10. Regeringen bör 2014 tillsätta en särskild utredare för att analysera förutsättningar för och konsekvenser av en ökad och mer konsekvent tillämpning av ekologisk kompensation i vardagslandskapet, dvs. utanför skyddade områden. Om utredningen bedömer att ekologisk kompensation är ett effektivt instrument kan den i ett andra steg utarbeta förslag till nationella riktlinjer och mekanismer för genomförande. Relaterad lagstiftning bör också ses över.

Kontoret instämmer i förslaget. Utredningens resonemang om ekologisk kompensation, och t.ex. att det kan vara såväl skötsel som restaurering och nyskapande, är riktigt och välgrundat. Här är det dock särskilt viktigt att beakta att kompensation i närområdet ofta är viktig när det gäller urbana ekosystemtjänster.

Bättre kunskapsunderlag

Ekosystemtjänstbedömningar

Utredningens förslag:

19. Sverige bör fortsatt stödja TEEB-samarbetet med inriktning mot att bl.a. sammanställa och utveckla metoder för ekosystemtjänstbedömningar. Sverige bör även fortsatt delta aktivt i EU-samarbetet MAES, under medverkan av berörda myndigheter.

20. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att senast 2015 utarbeta vägledning om ekosystemtjänstbedömningar. Vägledningen bör riktas till andra myndigheter med ansvar i miljömålssystemet, med särskilt fokus på de myndigheter som är ansvariga för uppföljning av etappmålet samt Boverket. Uppdraget bör utföras efter samråd med samtliga myndigheter med ansvar i miljömålssystemet. Om en delegation för ekosystemtjänster inrättas, i enlighet med vårt förslag 11, bör vägledningen utarbetas efter samråd med denna.

Bedömning av ekosystemtjänster på kommunal nivå bör enligt kontoret inarbetas i befintliga processer för bedömningar av miljö- och hälsofrågor vid projekt och planer (MKB, behovsbedömningar, underlag för planering och projekt). Vägledning eller metod för hur bedömningen ska göras behöver tas fram. Kontoret anser att en vägledning om ekosystemtjänstbedömningar behöver göras i samråd med kommunerna.

Lärande om ekosystemtjänster

22. Regeringen bör 2014 ge Formas i uppdrag att analysera hur forskning om ekologiska samband, effekter av ekonomiska styrmedel, metoder för värdering av ekosystemtjänster och lärandeprocesser i förvaltningen av ekosystemtjänster strategiskt kan stödjas. I uppdraget bör ingå att identifiera och belysa faktorer som påverkar omfattningen av aktivt deltagande av forskare i planering och utvärdering av förvaltning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

24. Regeringskansliet bör 2014 utreda behovet av ändringar av LONA-förordningen för att klargöra möjligheten att medfinansiera kommunalt arbete med ekosystemtjänst-bedömningar som grund för kommunal och regional planering.

Kontoret anser att lärande om ekosystemtjänster fortfarande är i sin linda och en stor insats behövs för att höja kompetensnivån om ekosystemtjänster och göra begreppet lättbegripligt. Ekosystemtjänster är fortfarande främst ett akademiskt område som behöver bli mer konkret för kommuner, staten och näringslivet. Utredningens förslag om ett aktivt deltagande av forskare (förslag 22) är mycket viktigt för att på ett bättre sätt koppla ihop forskning med konkret tillämpning.

Kontoret anser att samverkan mellan staten, kommuner och näringsliv är viktigt för lärandeprocessen. Det är bra med åtgärder som ger stöd till kommunerna för att arbeta med ekosystemtjänster som t ex att möjliggöra att använda Lona-bidrag för bedömning av ekosystemtjänster (förslag 24).